

Boekverslag Scholieren.com

Wie gewaltig kommt der Fluß daher door Gudrun Pausewang

Ruth

Samenvatting

Het verhaal begint bij de haven in Santa Elena, waar het schip de PATRIA (dat daarvoor VALENCIA, en GAVIOTA heette) aangemeerd ligt, klaar om te vertrekken, naar Boca Grande. Maar dit gebeurt drie dagen later dan gepland in verband met een rund die losgebroken was, en mee moest op het schip. Naast vee vervoert het schip passagiers en goederen. Het is verdeeld in twee klassen, de eerste, waarvoor het bovendek gereserveerd is, en de derde, die op het onderdek verblijven, samen met het vee. Op deze tocht reizen 12 personen in de eerste klasse mee, en 82 in de derde, terwijl er daar eigenlijk maar 40 zijn toegestaan.

Win een weekend Breda met 3 vrienden en...

ontdek de leukste studentenstad van het zuiden!

KLIK HIER →

OPEN DAG 7 november a.s.

Aangeboden door:

NHTV internationaal hoger onderwijs Breda

een weekend Breda met 3 vrienden en...
Ontdek de leukste stad van het zuiden!
Aangeboden door:
NHTV Internationaal hoger onderwijs Breda
OPEN DAG 7 november a.s.

scholieren
.com

De tocht over de rivier Rio Grande, maakt de PATRIA twee keer in de maand, maar deze keer zal het anders dan anders verlopen. Conflicten tussen de verschillende klassen doen zich al snel voor. De kapitein, die al 20 jaar op dit schip vaart, bemoeit zich alleen met de rijke eerste klas passagiers, ook wanneer er zich problemen voordoen op het onderdek. Net als Arturo Troncoso, de eigenaar van het schip. Der Zahlmeister, Rufino Retamal, daarentegen is meer bereikbaar voor de minder welgestelde passagiers en neemt het dan ook vaak voor hun op. Bijvoorbeeld wanneer in de derde klas een zwanger dienstmeisje moet bevallen en er complicaties optreden waardoor het beter zou zijn als het schip om zou keren om terug te varen naar Santa Elena.

Op het bovendek zijn ze met hele andere dingen bezig. Onderlinge posities worden besproken, net als eventuele nieuwe relaties, kapsels en macht. Cayupi gaat naar het bovendek om de kapitein over te halen terug te keren, aangezien het een situatie van leven en dood is voor het dienstmeisje. Hij wordt uitgelachen, maar krijgt wel een middeltje tegen de pijn van Doña Laura, die toch wel medelijden heeft met het meisje. Toch krijgen de eerste klas reizigers de indruk dat er rumoer is op het benedendek. Troncoso denkt dat het Vargas is die dit veroorzaakt, en wil hem zijn reis op het bovendek vergoeden. Nicanor wordt naar beneden gestuurd, aangezien hij vroeger met Vargas op school heeft gezeten. Maar Vargas weigert het aanbod aan te nemen en dreigt dan zelfs om het vee iets aan te doen als het schip niet onmiddellijk omkeert. Troncoso is natuurlijk woedend, en hij verzekert men er van dat hij iedereen zal laten oppakken zodra ze in Boca Grande aan zijn gekomen. Dan keert het schip toch om.

De sfeer is verbeterd op het onderdek, ze hebben een gevoel van overwinning op de rijken. Maar ondertussen gaat het niet goed met het zwangere meisje en ze rekenen op haar dood. Er wordt dan ook een priester gezocht, de Missionar is de enige geestelijke aan boord. Hij kan deze taak niet vervullen, in tegenstelling tot Cayupi. Hij staat het meisje bij tijdens haar sterven, vier uur van Santa Elena verwijderd. Troncoso laat het schip weer omkeren. Als hij met Salazar in discussie raakt over zijn vee, sluiten ze een weddenschap af, Salazar gelooft namelijk niet dat al het vee levend aan zal komen in Boca Grande. Troncoso is aangeschoten en biedt 100 Cruces (de waarde van het schip) om te wedden dat zijn vee wel levend aan zal komen.

Als ze aanmeren om de houtvoorraad aan te vullen en het dode dienstmeisje te

begraven, zorgt Troncoso er voor dat, wanneer alle passagiers van het onderdek van boord zijn, Eliseo het schip weer in beweging laat komen en ze zo achter te laten. Dit is echter niet een realistisch plan, de kapitein laat het schip meteen weer omkeren. Als ze aanmeren wil Troncoso alleen de bemanning, Vargas en Mushroom aan boord laten. Dit zorgt voor onrust en Troncoso blijkt een wapen te hebben. Plotseling begint hij in het rond te schieten en raakt een kind en de kok. De vader van het kind, José der Besen, doodt uit woede twee van de beste runderen van Troncoso en de laatste wordt opgesloten in de Latrine .

Ondertussen heeft Salazar zijn weddenschap gewonnen en het schip behoort nu aan hem toe.

Als Cayupi de opdracht krijgt om zijn meester te bevrijden uit het latrine, steekt hij deze in plaats daarvan neer, met zijn machete. Niemand weet dat dit gebeurd is en Troncoso blijft in de latrine liggen. En dan gaat de vaart naar Boca Grande verder. Maar al gauw komt het tot nieuwe confrontaties tussen het boven en benedendek. Het begint met het feit dat Cayupi, dronken als hij is, boven op de latrine van de eerste klas zijn behoefte wil doen. Hij wordt aangemoedigd en de situatie wordt van kwaad tot erger. De derde klas krijgt langzaam de overhand op het bovendek. De kamers van de eerste klas passagiers worden geplunderd, Miriam Salazar wordt verkracht door Lérida en de kapitein wordt afgezet en zelfs over boord gegooid, ook door Lérida. Hij neemt het stuur over, wat natuurlijk onmogelijk is voor iemand zonder ervaring. Het duurt dan ook niet lang voordat het schip vast raakt op een eiland. Dan wordt ook Lérida over boord gegooid, door de Zahlmeister. Maar hij krijgt het voor elkaar weer aan boord te klimmen en is woedend. Ze besluiten hem ook in de latrine op te sluiten, dan wordt de dode Troncoso ontdekt. Lérida wordt opgesloten in der Stauraum en niemand bekommert zich meer om hem.

Door deze omstandigheden komen steeds meer passagiers van de derde klas in opstand tegen hun meesters op het bovendek. Zo laat Tomasina zich niet meer commanderen door Doña Bernarda, en verteld haar zelfs dat Salazar haar vader heeft gedwongen met hem te slapen, wanneer zij naar Hochland was.

Van der Zahlmeister krijgt iedereen de opdracht om van boord te gaan, om te proberen het schip weer los te krijgen. Behalve Doña Inez blijft aan boord, omdat haar weeën begonnen zijn, samen met de verloskundige Arcadia en Doña Laura, die haar zullen helpen bij de bevalling.

Ruffino Rentanal (der Zahlmeister) neemt de leiding en maakt een nieuwe werkindeling. Anca Soto, het dienstmeisje van Doña Laura, krijgt bijvoorbeeld de taak voor iedereen te koken, Thorpe en Mushroom zorgen voor brandhout, Salazar en de heren Arieta moeten het graf graven voor Troncoso, en Anca, Miriam en nog een aantal vrouwen moeten het schip schoonmaken. Arcadia neemt de taak op

zich om de kamers opnieuw te verdelen, voor degenen die het nodig hebben om apart te slapen, zoals ouderen, zieken of zwangere vrouwen. Wanneer een vrouw sterft aan een slangenbeet, neemt Doña Laura de zorg op zich voor de dochter van deze vrouw, Maribel.

Er valt nog een dode, namelijk der Oberst wanneer hij, samen met zijn zoon Nicanor, een graf aan het graven is. Hij sterft aan een hartaanval. Nicanor is hierdoor zo van slag dat hij veel zorg nodig heeft. Die krijgt hij van Tomasina. Doña Bernarda wil dat Miriam zich ontfermt over Nicanor, hij is de perfecte echtgenoot voor haar dochter en ze wil dat ze gaan trouwen. Maar Miriam vindt Nicanor niets, ze heeft een oogje op Ruffino Rentanal, der Zahlmeister . Ze gaat op een nacht ook bij hem langs om hem te overtuigen met haar te trouwen. Ze belooft hem dat ze hem tot de machtigste man kan maken, maar hij wijst haar keer op keer af.

Als het begint te regenen komt het water hoog te staan en het schip komt los van eiland. Maar ze kunnen het risico niet nemen nog terug te gaan voor het vee en de vracht. Ze moeten het achter laten op het eiland en Salazar belooft de schade te zullen betalen. Alleen Cayupi is nog op het eiland, maar als Andrés terug zwemt om hem te halen, is hij nergens te vinden. Hij heeft zich verstopt omdat hij bij zijn vee op het eiland wil blijven.

Het schip vaart zo snel mogelijk naar de eerstvolgende stopplaats, Lagarta. Ze zijn bijna door hun hout heen. Daar besluiten Nicanor en Tomasina uit te stappen en niet meer naar Boca Grande te gaan. Ze willen met rust gelaten worden.

Ook Lérda is bezig met plannen om te kunnen ontluchten. Wanneer hij Miriam om vergiffenis vraagt, geeft zij hem het advies om het schip in brand te steken bij aankomst in de Boca Grande. Op die manier zal er chaos ontstaan en zal hij kunnen ontsnappen. Ze heeft hem Streichhölzer , maar zegt verder nergens van te willen weten. Wat haar goed uit komt is dat zo het schip van der Zahlmeister dus vernietigd wordt, en hij des te meer reden heeft om wel op haar aanbod in te gaan.

Als ze de haven van Boca Grande in varen, begint het schip te roken, maar omdat iedereen bezig is met de aankomst, heeft bijna niemand het door. Pas als 'de ratten het zinkende schip verlaten' en er rook gesignaleerd wordt, begrijpt men wat er aan de hand is en er ontstaat paniek. Vargas, die eigenlijk vermomd was als vrouw om zo te kunnen ontsnappen, ontdoet zich van de kleding en kiest er voor om te helpen en zo paniek te verminderen. Op deze manier redt hij veel levens, ten koste van zichzelf. Salazar zorgt er voor dat Vargas wordt opgepakt als iedereen van boord is en verzet zich niet.

Ieder volgt nu zijn eigen weg en Lérda zijn ontsnappingsplan is geslaagd, hij vlucht naar Brazilië. Miriam krijgt toch haar zin, ze wint der Zahlmeister voor zich en ze koopt een groot motorschip voor hem. Hij noemt het RUFFINO RENTANAL, in

plaats van MIRIAM. Hij zorgt er voor dat dit schip geen klassenindeling heeft en ook verbied hij zijn vrouw Miriam dat ze op het schip komt. Zo houdt hij zijn relatie met zijn andere twee vrouwen ook nog steeds in stand.

Als Vargas en Andrés verhoord worden, worden zij geslagen door de woedende Salazar. Als reactie hierop wordt twee dagen later de brouwerij van Salazar in de brand gestoken. En Vargas wordt, samen met vijftien vroegere bemanningsleden en passagiers, bevrijd uit de gevangenis door een aantal onbekenden. Zo ontvluchten zij Salazar, ook wanneer hij razzia laat uitvoeren, waarbij drie politieagenten en twaalf dorpelingen omkomen. Dit zorgt er voor dat men ook in Santa Elena in opstand komt en ook hier wordt een brouwerij van Salazar afgebrand.

Het schip van Rentanal krijgt de oude bemanning weer terug, met hulp van omgekochte politie. Behalve Pablito, die stikte door de rook van de brand en der Steward die zichzelf ophing inde avond na de brand. De weduwe van de kok neemt de taak van haar overleden man over en ook Andrés heeft zijn functie terug op het schip. Als ze nog een keer terug gaan naar het eiland, vinden ze daar de machete van Cayupi. Cayupi zelf overleed daar en gieren hadden hem zo goed als opgegeten. Maar zijn machete werd opgehangen in het schip als symbool voor wat gebeurd was. Andrés zei: „Hängt sie irgendwo auf, wo man schnell hinlangen kann.” (p.280)

Onderzoek van de verhaaltechniek

De schrijfstijl in het verhaal is niet erg gecompliceerd, ik kon het dus goed volgen. Veel dingen werden wel een beetje in het midden gelaten, waardoor ik nog steeds niet helemaal zeker ben van een aantal dingen. Maar ik denk dat dat ook een beetje de bedoeling is. Het is een echt 'vertellend' verhaal, een aantal gebeurtenissen en feiten worden als het ware op een rijtje gezet. Er zijn maar weinig momenten waarop het echt een persoonlijk verhaal wordt.

Het perspectief is dan ook auctoriaal, oftewel, er is een alwetende verteller aan het woord. Dat geeft je een goed overzicht, wat wel nodig is bij een verhaal met zo veel personages en verhaallijnen die door elkaar lopen.

De ruimte waarin het verhaal zich grotendeels afspeelt is natuurlijk het schip, de PATRIA. Dit staat echt symbool voor het samenkomen van twee totaal verschillende groepen mensen. Ze zitten met elkaar opgescheept. Verder is ook het eiland waar het schip strandt, een plaats van belang. Daar worden 'de twee groepen' gedwongen met elkaar samen te werken en er ontstaan zowaar een soort van vriendschappen.

Het verhaal speelt zich af van 16 t/m 22 januari, 1966. Dat staat aan het begin van het boek duidelijk vermeld. Maar zonder deze informatie had ik ook kunnen denken

dat het een stuk eerder geweest zou zijn, omdat er nog zo duidelijk sprake is van verschil tussen rijk en arm. Dat ligt ook aan het gebied, namelijk Zuid Amerika. Daar kwam een beweging zoals beschreven in het verhaal wat langzamer op gang. Omdat er zo veel verschillende personages zijn, zal ik ze, afhankelijk van hoe belangrijk ze zijn, niet allemaal even uitgebreid beschrijven.

- Orlando Vargas: Vargas is een sociale man, hij heeft het beste met iedereen voor en streeft naar gelijkheid tussen mensen. Zijn moeder was hulp bij een apotheker, die hij als zijn stiefvader beschrijft. Eerst wilde hij Oberst worden, maar later wilde hij zijn stiefvader opvolgen en ging medicijnen studeren. Althans, tot dat de apotheker dood ging en zijn moeder hem alleen nog naar het priesterseminar kon sturen. Hij werd leraar in Boca Grande. Hij offert zichzelf vaak op als het gaat om de meerderheid. „Als Vargas das Oberdeck erreichte, drängten sich die Passagiere schon schreiend dem schmalen Treppenabgang entgegen. „Halt!“ rief er. „So nicht! Hintereinander! Ihr kommt noch alle heraus!“ Niemand hörte auf ihn. ~~Da~~ setzte er denen, die ihm am nächsten standen, ein paar Ohrfeigen, wahllos, Männern wie Frauen. Ernüchtert wichen sie zurück und ließen sich in eine Ordnung zwingen, die ein Chaos verhütete.“ (p.267)

- Arturo Troncoso: 39 jaar oud, de eigenaar van het schip en het vee wat aan boord is. Hij is dan ook een van de meest rijke en belangrijkste personen aan de Rio Pardo. Hierdoor heeft hij het ook wat hoog in zijn bol gekregen en behandeld de derde klas zonder respect.

- Simon Salazar: een rijke man aan boord van het schip, die ook macht heeft, maar niet erg veel, omdat hij 'nieuw geld' is. Hij komt niet uit een rijke Spaanse familie, maar hij zelf heeft veel succes gehad. Zijn vrouw daarentegen, Doña Bernarda, is wel van goede afkomst, en dat versterkt ook zijn positie in de rijke kringen.

- Miriam Salazar: dochter van Simon Salazar en zijn vrouw. Miriam is een typisch rijkeluisdochter, ze laat alles over aan hun dienstmeisje Tomasina, en wil niets te maken hebben met de lagere klasse. Ondertussen is ze erg bezig met haar maatschappelijke positie, als ze aan komen in Boca Grande. Haar ouders vinden Nicanor, de zoon van der Oberst een goede huwelijkskandidaat, maar daar wil zij niets van weten. Zij heeft het gemunt op der Zahlmeister maar die wil in eerste instantie niets met haar te maken hebben. Uiteindelijk krijgt ze toch haar zin, op een hele sluwe manier.

- Leopoldo Arieta, gepensioneerde Kolonel.

- Christobal Barriga, zijn zwangere vrouw Doña Inez en dochter Maria Nieves

- Doña Laura de Molina, de arts weduwe, met haar dienstmeisje Anca Soto.

- Gilbert Mushroom, de Amerikaanse toerist, die in Amerika een Eiswaffelfabrik bezit. Met zijn fotocamera wil hij alles vastleggen. Hij spreekt echter geen Spaans, dus veel van wat er gebeurd gaat langs hem heen.

- Bob Thorpe der Missionar, een zendeling die inheemse volken tot zijn geloof wil gaan bekeren in Boca Grande.

Opzoek naar de thematiek

Motieven zijn:

- Tegenstelling tussen rijk en arm; dit motief komt vaak in het verhaal terug en staat voor een groot deel ook centraal. Het schip is letterlijk ingedeeld in verschillende klassen, dus hier wordt de scheiding fysiek. Dit zorgt voor wrijving en de minder welgestelden komen hiertegen in opstand. Dat is een bekend verschijnsel. Dit wordt in het verhaal goed weergegeven vind ik. „Er überflog auch die Liste der Dritten Klasse: lauter unbekannte, unbedeutende, einflußlose Leute: Landarbeiter, Dienstboten, Krämer, Gelegenheitsarbeiter, Häusler, kleine Handwerker und dergleichen.” (p.20)
 - Muziek; met de grammofoon wordt op het schip vaak muziek afgespeeld. Bij aankomst staat de PATRIA ook bekend met dezelfde muziek die altijd afgespeeld wordt. “Königin in Seide, wie stolz ist doch dein Blick – Laß mich nicht so schmachten, füll mir mein Herz mit Glück - ” (p.248) Vooral in moeilijke tijden zet met de grammofoon om de aandacht ergens anders op te vestigen. “Stell das Grammophon an”, sagte der Zahlmeister. Ja, natürlich, da war doch das Grammophon! Die Passagiere sahen verblüfft an. Wie hatten die denn überhaupt während der letzten beiden Tage das Grammophon vergessen können? Da stand es doch hinter der Kapitänskajüte auf dem Tischchen und ließ seinen riesigen Trichter schimmern. Musik!” (p.247)
 - Discriminering; discriminering van klassen, rassen en vrouwen, zijn vaak terugkerende motieven. De klassen discriminering heb ik in het eerste motief ook uitgelegd. Rassen discriminering is een variant die niet erg duidelijk naar voren komt in het verhaal, maar die wel aanwezig is. Indo's, de inheemse volken, zijn het minst waard. De volbloed Spaanse families van goede afkomst zijn het meeste waard. De lagere klasse is ook sterk onderontwikkeld en vaak analfabeet. Dit laatste wordt trouwens ook gestimuleerd door de rijken, om zo het klassensysteem in stand te kunnen houden. Als de lagere klasse naar school gaat, kan leren en zich ontwikkelen, dan zullen ze hun ondergeschikte al gauw beseffen en er tegen in opstand komen. Dat willen ze voorkomen. „Auf die Analfabeten sind wir angewiesen”, sagte Nicanor. „Sobald die Leute lesen und schreiben können, ist es aus.” „Was ist dann aus?” fragte Mushroom erstaunt. „Dann werden sie aufsässig.” (p.56)
- De ondergeschikte positie van vrouwen speelt ook een grote rol in het verhaal. Dienstmeisjes moeten hun meester gehoorzamen wanneer hij met haar naar bed wil, ongeacht of ze zwanger van hem kan raken of niet. Zonder man zijn vrouwen niets waard. „Schick mir ihren Mann herauf, wenn er Schwierigkeiten macht. Ich werde ihm den Wind aus den Segeln nehmen.” „Sie hat keinen Mann”, antwoordte der Zahlmeister. „Also so eine!” rief der Oberst. „Die vermehren sich wie die Kaninchen.” Er brach in lautes Gelächter aus.” (p.54)
- Opportunisme: Ondanks de barre situaties waarin de passagiers van het schip

soms verkeren, ze lijken nooit de moed te verliezen. Dat komt misschien omdat de meeste, in ieder geval de lagere klasse, van dag tot dag leven en ook niet veel te verliezen hebben. „...und warum sollte man das Geld verstecken, vergraben, aufsparen? Heute war heute und morgen morgen, wer wußte, ob man morgen noch lebte?“ (p.250)

Het thema van het verhaal is: Een samenloop van omstandigheden leidt tot een nieuwe ordening van klassen. Door de verschillende gebeurtenissen die elkaar opvolgen, in combinatie met personen die hier een grote rol in spelen, verandert er in een relatief korte tijd, erg veel. Dat is het belangrijkste wat gebeurt in het verhaal en dus het omvattende thema.

Het verhaal bevat geen motto of inhoudsopgave. Wel is het ingedeeld in 29 hoofdstukken.

De titel 'Wie gewaltig kommt der Fluß daher' staat voor de kracht van het water. Letterlijk, omdat het water de boot op een eiland aan laat spoelen, en figuurlijk, omdat de mensen op de boot met niet dan water om zich heen, op elkaar zijn aangewezen en dit tot nieuwe ontwikkelingen leidt. Gewaltig kun je ook op twee manier interpreteren, in de zin van gewelddadig, dat natuurkracht met geweld kan optreden, en geweldig, de positieve kant er van. De rivier (het water) is van groot belang voor de mensen in die tijd. De enige manier om van de ene plaats naar de andere te komen, in dit geval van Santa Elena naar Boca Grande, is per boot over de rivier. Verder bestaat het land voornamelijk uit oerwoud en is dus onbegaanbaar. De titel komt ook letterlijk voor in het boek: "Vargas stimmte ein Lied an, das jeder im Land kannte: „Wie gewaltig kommt der Fluß daher, wie groß ziehst weiter zum Meer..." (p.29)

In dit geval staat de titel voor de saamhorigheid van de mensen aan boord. Ze kennen allemaal het lied en het zorgt voor een goede stemming onderling.